

RÉGI MAGYAR VERSESKÖNYVEK ISMERTETÉSE.

VIII. A Körmendi kódex.¹

E verseskönyvet Kálmán Farkas ref. lelkész s az ének-irodalom alapos ismerője fedezte fel Dráva-Hidvégen Szücs János ref. lelkész könyvtárában s ő nevezte el *Körmendi kódex*-nek, mert Baksai T. György körmendi ref. iskolamester írta össze 1684-ben. A Kálmán Farkas könyvtárából került azután vásárlás útján a M. Tud. Akadémia kéziratárába, ahol most *M. Cod. Ar. 34. sz.* jelzettel őrzik. Eddig sem volt teljesen ismeretlen, röviden ismertette a felfedező Kálmán Farkas a Czelder Márton-féle Prot. Egyh. és Iskolai Figyelő IV. 1882. évf. 10—11. f. 466—85. lapjain, mutatványul ugyanitt a *Cronicát* s az V. évfolyam (1883.) 5—6. füzetében (*A régiek* c. rovatban) az ördög nemzetségét közölve belőle. Mivel e folyóirat (a Révész Imre-féle magasabb színvonalú egyházi folyóirat — a Figyelmező — folytatása) ma szinte ritkaságszámba megy, az ott közölt mutatványokat is lenyomatjuk újra. Később még Mészöly Gedeon foglalkozott röviden kódexünkkel a Magyar Nyelv 1920. évfolyamában *Kegyed* c. cikkében, megmagyarázva nemcsak ezt a kódex Ajánlásában többször előforduló szót, melyet Kálmán hibásan értelmezett, hanem egyszersmind néhány példával illusztrálva a hibás közlést is.

A verseskönyv elől 3 számozatlan levélből (a—f lap) és 1—200 számozott lapból és 2 levél mutatótáblából áll, széteső, be nem kötött lapokon. Mellé vannak téve a kódex fedeléből kiáztatott lapok, melyeken magyar és latin nyelvű probatio calami-k (Cur mundus militat sub vana gloria; Dies irae, dies illa solvet seculum in favilla; Emlékezel (így) megh te gyarló ember az te [istenedről] stb.), imádságok, jegyzetek vannak; egy ilyen latin jegyzet Kohári (Cohari) Péter füleki kapitány címét foglalja magában s alatta «Sum Johannis Sz. György Völgyi» név van. Ez a név a Michael Sartoris-szal együtt másutt is előfordul a töredéklapokon.

¹ A VII. közleményt (*A Decsi-kódex*) l. e folyóirat 1927. évfolyamában.

Tartalma:

Az első a) lap üres; a második b) lapon csak e szokott fenyegetés áll: «Hinc procul ô Fures vestras avertite palmas, | Nam liber hic D[omi]nos nolit habere Duos».

*1. c—f. lapon egy ajánlóvers van e felírással: Ezekett, az Eörvendező Magyar ftró- | pháhatt, Seu: Verfekett; 'A Nemes, es | Nemzetes Thaba János: || : Nagy Jó-Aka | ró, Becsülletes Vrának Sziveffen aján- | lya; 'A Kőrmöndi Orthodoxa, és Reform: | Scholának p. t. Méltatlan Directora: | BAXAI T. GYÖRGY. Ad Diem 27. Xbr. Anni Gra[ti]ae 1684. | scil[icet] Ad Diem S. Johannis. | Kezdeté: T-itok Tanácsosfsa: 'A Mennyei Királ-J: | Az Atya I[ste]nnek: Ama Szelid Bárány! | Az Aldott Vr Chriftus (:Kit minden nép imádgý:) | Születteték értünk. Eött áldgýa minden száj. | A 18 versszakból álló vers öt első versszakának versfejei: THABA, ugyane strófának végső betűi JÁNOS nevet adnak. A többi strófa kezdőbetűit nem használta fel. Ezután következik az eredeti lapszámozás: 1—200. lap.

*2. 1—25. lap: MAGYAR | CRONICA, | 'A mellyben megh-irattatik a' Tò | ròk Nemzetnek Origója, és annak | hirtelenséggel való el-Tenyézfése: Es | a' Magyar Orfzágnak-is Sok iz- | ben e' miatt lett Púsztulása. Ad Notā[m] | Oh Keserves Gyászban öltözött etc. | 'A Die 15. Julij | Anni Gra[ti]ae 1684. | Inchoata Quermendini. || A 2. lap üres. A «Cronica» kezdete a 3. lapon: Imé [Az «I» diszes initiale] Jó Nagy | Iften mely nagy | jayra jutánk! Keserűségunk-b[en] | [igy] | be-fogódék a szánk; — 127 versszak. Utána a 25. lapon: Adjectus hujus Finis | seu | Huic Labori. | Die 19. | Julij. Anno ut supr[a]. | mppria.

*3. 26. l. Karácsoni Ének. | 1. Syon áldgyad Uradatt, Mennyei Királyodatt, — [7 versszak.] Utána: Adject: Quermend. Dje 16. 10br[is]. Anni 1684. ||

4. 27—88. l. KÖVETKEZNEK Az Uri Imádságnak Kérésinek fzá- | mok fzerént, és Rendek fzerint való, | azokkal edgyező, es azokról való Tanításnak | Folyásából, fzedeggetett edelséges búzgó | KEONYÖRGÉSI | ELMÉLKEDÉSEK | Mellyekkel a' Kegyes könyörgő Lélek feu: Lel- | kek helyessen élhetnek az alkalmatofság fzerint; | Szenteltésék a' TE NEVED. 1. | Oh [«O» initiale] Menynek; Földnek! | Tengernek: mindezeknek | Sereginek Orfzágló: Ha- | talmas, és Dicfölséges | Istene! — 33—41. l. II. Jöjjön el a' Te Orfzágod. — 43—51. l. III. Légyen-meg a' te akaratod — IV. 53—68. l. 'A mi minden-Napi Kenyérün- | kett add-megh mjnekünk ma! — V. 69—79. l. És bocsásd-megh nekünk a' mi-vétkeinkett, — [78. l. üres.] 81—8. l. VI. Es ne vigy minkett a' kísértet- | be — Amen. Az elmélkedések közé be vannak illesztve:

- *5. 41—2. l. Cantio Natalis. | 1. Dícsőffégh légyen Menyben
| az Istennek, Békefűség Földön lakó | Embereknek, Kik jó
életben itt e' föld[ön] | élnek, Már örvendgyenek; —
[5 versszak.] Utána: Adject. 14. Calend[is]. Ján: 3. Dje
19. Decembr[is]. | 1684. ||
6. 51—2. l. Latina Cantio Natalis. Ad Not: | Dícséretes a'
Gyermek. &c: || : 1. Dies est Lætitiae in ortu Regali; | Nam
proceffit hodiè Ventre Virginali, — | Puer admirabilis, Totus
Delectabilis | In Humanitatè: | Qui Inæstimabilis, est Inef-
fabilis; | In Divinitate. | 2. Orto. — — || [4 versszak.] V. ö.
Kájon: Cant. Cath. Csik 1719. 323. l. Utána: 52. l.
Adject: hæc Cantio 10. Calend[is]. Januariis 3. | Dje 23.
Decembr[is]. 1684. || A 88. lapon: Finis appositus e[st] | hujus
Orationis D[omi]nicæ per artes Diftribu[tio]nis. Dje 3. 7br[is]
| 1684. Qvermendini. ||
- *7. 89—93. l. Cantio Elegans. | Okofsan [«O» initiale.] a' Dá- |
vid mütattya | időnkett, Ele- | tünkre fűzám | lalt Hetven
Eß- | tendőkett, A' rom- | lott Természett | mellyben emészt
| minket; De meg- | határozta Ezen | Eletünkett. || — —
[18 versszak.] Versfűk: OMNIA TEMPUS HABENT D. A 94. lap
üres. Megvan a Born. Ék. 1582. CCLVIII. b. némi változ-
tatással s a 6. és 7. versszak sorrendje felcserélésével.
8. 95—103. l. Közönséges Imádfűgh. | Eörök minden- | ható
Isten! — — [«E» initiale.]
9. 103—4. l. Hajnali, avagy: Reggeli Enek. | 1. Jésus Chris-
tús az Igaz Hajnal, Meny- | orfűzűből ki le-fűzűlál, és
érettűnk áldozál. | — — [9 versszak.] Utána: Adject: Dje
16. Xbr[is] A. 1684. | QVermendini. ||
10. 105—12 l. ESTVÉLI VALLÁS- | tétel, Hálá-adás, és Kőnyör |
gés. | Mennyei | Kegyel- | melség- | nek I- | ftene! — —
[«M» initiale.]
10. 113—6. l. Reggeli Imádsűgh. | Oh Izrű- | elnek | Pásztorű; |
Szt:Ur I[ste]n! | — — [«O» initiale.]
11. 117—22. l. Estvűli, hálű-adó Imádsűgh. | UR Iften! mi |
Mennyei fűe- | relmes Szentű | Atyánk! — — [«U» initiale.]
12. 123—9. l. ÚJ ESZTENDŐRE | való Imádsűgh. | Oh [«O» init.]
Jesus Chri- | ftűs! Élű Isten[ű]nek, | és Szűz Mária- | nak
edgyettlen egy | Fia! — —
13. 129—130. l. Cantio Natalis. | 1. Christus Wrunknak áldott
fűűletésű; | — — [7 versszak.] A református Énekkőnyv-
ben ma is meglűvű közkedveltsűgű ének. A korábbi deb-
receni típusban ez nyitűja meg a nagykarácsnyű énekek
sorát; itt a felirata: «172. Reggeli Introitus» és 8 ver-
szakból áll t. i. itt Baksainál nincs meg az 5-ik versszak.
Kálmán Farkas a Csurgói Graduálra hivatkozással Péczeli
Király Imre énekeűnek mondűja s említű, hogy már a
Váradi 1654. évi Énekeskőnyvben benne van. Utána:

- Adject QVermend: Dje 16. Xbr[is]. A. 1684. | P. G. T. B. L. M. |
14. 131—6. l. HUSVÉTTÁ- | ján mondandó áhitatos Imádság. | Oh [«O» initiale] mi Kegyelmes | Idvőzítönk, — —
15. 137—40. l. Pro ægris & Captivis fic orandum: | Oh [«O» initiale.] Uram nem csak mi magu[n]-kértt — —
16. 141—4. 6. l. Oratio Vespertina. | Oh [«O» init.] igen fzo-
ros igafságú | kemény ítéletű Nagy Isten! | — — Végén:
1684. Die 16. 7br[is]. Adject: Finis.
- *17. 147—154. l. INVENTIO | Antiquorum Doctorum. | Mesterséges
találmántt olva- | funk a' Régieknél, a' Szarvas, avagy
Czé- | geres Vétkeknek eredeti felől: Es valaki | talalta
ugya[n] leg-előzför; de edgy átallyá- | ban nézett Chris-
tus Vrúknak mondására; | Holott a' Sátánt mondgya
mind[en] Gonoffág[na]k | Találójának okának lenni. | Az
Inventio, avagy a' Találmany ez: | Az Eördögh meg-
házasodott, — —
- *18. 155—9. l. Cantio Elegans ac Tristissima. | Búban úfzó, |
gondban hab- | zó Életem! | Kiben mer- | gesedik fe | rel-
mem, — — [«B» initiale.] [17 versszak.] Versfők: BŰNÉN
BANKODÓ LÉLÉC[H].
- *19. 160—4. l. STRENA ☽ | Uy-Esztendőbéli Ajándék. | In Jesu
Christo, Dei & Mariæ | Virginis Vnigenito Salutem; Cu-
| jus-Libet Anni Novi, & Præsentis | Végén: Adjecta, Die
18. 7br[is]. Anni Grā[ci]æ 1684. | QVermendini. ||
20. 165—77. l. Táncz Javallójának Isten el- | len való csele-
kedetiértt meg-pirongat- | tatása. Ad Notam: Meg ne fedgy
Enge- | mett, Uram fel-gerjedett, Haragodnaktűzében | &c: ||
1. Sir [«S» initiale] bennem | a' Lélek, | Éppen el- | epe-
dek, | — — [58 versszak.] A dunántúli ref. egyházkerület
pápai levéltárában lévő kéziratból közölte Révész Kálmán
az Ir. Közl. III. 1893. évf. 449—56 l. «Egy régi vers a
táncz ellen» címmel. Utána: Finis. Die 20. 7br[is]. | Anno
Gra[ti]æ ut supr[a].
21. 178—199. l. Maga Gyámoltalanságátt kefergő | Es abban
a' Kardos Griffnek szárnya | alá folyamodo | NYMPHA. | 'A
mellyel | Magyar-Országgh mostani állapottyátt | példázza:
Es azt; | 'A Meltóságos Groff Elfz-Ther-Házi | Pál Ur-
nak; — — — ajánlya... *Gyön-győ-si I/tván.* | Gryffus Elfz-
ther-Há-zi-á-nus. | Titulus. | ftrictum — — [Az ismeretes
2 distichon.] Sopronyban. 1681. Elfztendőben. | Ajánló Levél;
| Kegyelmes Vram! | Régi Magyar mondás: 'A | Vén
Hegedűs — — kezdődik a 182. lapon: 1. A [init.] mintt
fzöke vize | le foly a' Dunának, | — — [87 versszak.]
Említi a *Palinodia* e kézirati másolatát Badics F.
Gyöngyösi I. összes költeményei. II. köt. 414. l. e szavak-
kal: «A kötetet különösen a *Kesergő Nympha* másolata

teszi becsessé, mert iratása után három évre a körmendi «ludimagister» nyilván olyan másolatról készítette, melyet valaki a nemrég tartott országgyűlésről hozott magával». A variánsait ugyanitt közli. Utána: Huic Incepto Labori a' Die 15. Julij Anni Gra[ti]æ | 1684: Appofuit Finem Die 23. 7br[is] Annis ut supr[a]: Georg[ius] Text. Baxai, p: t: [pro tempore] Rect[or]: Seu-Ludi- Magift[e]r: QVer | - | mendiens[is]: de Parte Orthodoxor[um], nec[n]o[n] Re- f[o]r[m]atorum.] In Gratiam, | atq[ue] usq[ue] D[omi]ni fui Generos[i]s[imi], ac Benevoli multu[m] observand[i]ss[imi] | Domini-Johannis Thaba; & suæ Peramantiff[im]æ Pofte- rit[at]is. | QVermend. mppria. ||

200. l. üres. 201—204. számozatlan lap: RENDI, AVAGY= | MUTATÓ | TÁBLÁJA | E' könyvben be-iratott Imádsá- | goknak, és Magyar Rhythmu- | foknak. &c.: || : 1. Magyar Cronica — — A 204. sztlan lapon végül: Hic lam Finis.

Verseskönyvünk összeírója, amint a fentiekből kitetszik, *Baksai (Baxai) Textor (Takács) György*, körmendi iskola- mester, aki 1684. évben írta össze azokat. Az első vers- nek, a Thaba Jánoshoz intézett Ajánlásnak ő a szerzője is, sőt Kálmán Farkas valószínűnek tartja, hogy azoknak az énekeknek is, amelyek csakis e kötetben fordulnak elő. Ilyennek tartja a *Magyar Cronicat* is, melyben az 1683. év még előfordul, tehát a másolás előtt nem sokkal készülhetett el. Ennek a feltevésnek valóban nagy a valószínűsége.]

A Körmendi kódex versei és folklorisztikus vonatkozású prózai szövegei:

1.

Baksai T. György ajánlóverse Thaba Jánoshoz.

c. l.

1. (1.)

1. T-itok Tanácsosfa: 'A Mennyei Királ = J;
Az Atya I[ste]nnek: Ama fzelid Bárány!
Az Aldott Vr Chriftus (Kitt minden nép imádgý)
Születték értünk. Eött áldgya minden fzáj.
2. H-atalmas erejétt ime megh-mutat-Á;
Sz: fzületésével a' Poklott meg-rontá;
Hiveitt a' kinbúl ingyen szabaditá
Herodeseknek-is fzivét háboritá. ||
3. A-Régi Sz: Atyák az ő Idejekbe-N,
'A Sz: Prophétákkal jövendölésekben,
Errül fzóllottanak: Hogy még Jövendőben;
'A I[ste]nnek Fia Szabaditónk léfzen.
4. B-izonyos Jelekkel fok rendben mutat = Ó
Dolgok; f-Példázatok Hoc in præterito
Mútatták minékünk, Quod Tempore fuo
Edgy Fiu adatnék, fed fine Peccato.

5. A-zértt Ez nem más lön; hanem a' Mefsiá = S
Kíról régen szóllott a' fz; Esaiás;
Hogy Ez által lenne Lelki szabadulás,
Pokolbeli kinbúl Idvőffégre hozás.
6. Ez rontá-meg Fejétt [ugyan-is] az álnok¹ Kígyónak
Ki mérgett ada-bé-az Adám Atyánknak
Kárhozatott hoza eő Maradékának
Kiért már születni kellett a' Chriftnak.
7. Ez amaz Bálámnak Tündöklő CSILLAGA.
Kitt az Prophétáknak régen várt foksága.
Aron Vefszlejenek Gyönyörű Virágja,
Kinek Hideg széltül nincs femmi bántáfa.
- d. l. 8. Ez Amaz Jácobnak Magas Lajtorjája;
Kinek az Égh felé va[n] Tizen kétt Foga ||
Hogy valaki Hittel Ezt jól meg-foghattya;
Annak bizony Léfze[n] Eőrk Boldogsága.
9. Ez, továbbá, Amaz Királyok Királya,
Kinek az Angyalok mondgyák: Alléluja,
Égben azt éneklik: Hogy Eő a' Gloria,
Ki ellen Plútonak csak füst Praktikája.²
10. Ebb[en] való Hitértt a' Régi szentek-is
Sokatt szenvedtenek, et in Exiliis
Forgottanak fokszor; Koftoltak Halált-is
Többi közt fz: István; Keréftlő [igy] — János-is
11. De, nézd-meg, Nékiek, végre a' Me[n]nyékben,
Ez Dicső Királytúl Koronájok szépen
Fejekben rakattak Fénlő Dicsőffégben,
Mellyett Bóldogságban viselnek örökben.
12. Én-is *Kedves Uram!* ez áldott Királynak;
Bövséges áldásátt 'E mennyei Vrnak,
Kevánom Kegyednek³ mint Christús Tagjának
Mind[en] ajándékatt kincses Táár-Házának.
13. 'A Ránk virradandó Jeles Innepekre,
Virrafzfza Kegyedett több Wý-Efztendőkre;
Sz: *István*, Sz: János Napi Innepekre
Minden Kedveffivel máfzfzor- is kedvellye.
- e. l. 14. Ez Aldott CSEMETE Kegyelmed KEDVESSIT,
Élteffe fokáigh Gyenge CSEMETÉIT, ||
Kikett ugy tart[t] Kegyed mind edgy edgy Karajtt,
Kikhez támofzkodik: fzerelmes MAGZATIT.

¹ Az *álnok* szó betoldás, az *ugyan-is* helyett, amely azért van a kéziratban aláhuzva, hogy törlendő.

² Lapszálen : S: *Practikája*.

³ Lásd e szóról Mészöly G. magyarázatát M. Nyelv 1920. évf. *Kegyed* c. cikkében.

15. *Kedvessével* edgyütt tarcsa-meg sokáigh
Csendefz Békeffégb[en] fzerencsésbb Napokigh;
Terjefzfze Kegyednek éltétt fok órákigh;
Mint a' Sz: Atyákatt őrizze haláligh!
16. Adgya Eő FEŐLSÉGE, fok féle oftorit,
Hogy nagy Békefféggel fzenvedgyük fújtáfít;
Sött Jó-kedvel végyük eő Látogatáfítt,
'A mellyekkel tanít, mint kegyes Hiveit.
17. 'A mikoron ofztá[n] néki fogh-teczeni,
Minden Inségünkbből kéfz Eő ki-menteni,
'E Gyárló Világból Orfzágába vinni,
Dicső Koronával minkett koronázni.
18. Az holott kívánok! Kőgyednek is HELYET,
Kedveffível Edgyütt adgyon örökfegett,
Mellyben rézfelteffen mindnyájja[n] bennünkett;
Eőve a' Gloria; mondgyúnk erre: AMENTT! |

2. (2.)

1. 1.

MAGYAR CRONICA — —

- 51.) 3. 1. Imé Jó Nagy Iften! melly nagy jayra jútánk!
Keserűségünkbb[en] bé-fogódék a fzánk;
Mert oda mi Hazánk:
Bizony léfzünk Árvák,
Ha nem jófz mi hozzánk. *Psal. 39. 10.*
2. Okait tsudálljuk; miért hogy így romlánk?
Talán ennek oka, amaz Adám Atyánk?
S-ezért lőn nyavalyánk;
Pogányt hozál reánk,
Oh mi Kegyes Dajkánk! *Gen. 3:6.*
3. Almélkodik ezen egész Keresztyénség,
Hatalmatt vett Rajtunk a' csunya Nemzecség,
Hogy van ez nagy Felség?
Le-vetközött Szencség,
Nem lehatt itt menéség.
4. 1. 4. E' nagy duhöfségben vallyon-s-mi-|| kor lesz vég?
Szerelmes fzeép Hazánk, hogy minden felől égh,
Reszkett ezen az égh,
Emberi Reménség,
Sikamló mint a' jég
5. E' fzmorú Sorsban vallyon, f-Téged ki szánn?
Könyvező orcájú, oh kevés Magyar Szám!
Oftorom Rádd hozám,
Így fzol Ifteni fzam;
Mert nem tértél hozám.
6. Külfő ellenséged néked Török, s-Tatár,
Vann nyilvá[n] belsöis, Oh Vram, mely nagy kár!
Oda vagyunk immár,
Isten ha be nem Zár,
Lelked csak késziesd bár.

7. Bátoritlak, csak vedd Pogány ellen Téged,
Eredetitt éresedd, Elő-mentétt nézzed,
Könyvezve fzemléljed,
Vértül im mint élledd,
Valláfát de ne tedd.
8. Sem : Chám : Jáphétt vóltak Fiai Nóénak,
Mizraim Vratok, ti Török Pogányok,
'A Chám Ennek Apjok,
Gomor ti Társatok,
Oh Izegény Magyarok. ||
5. l. 9. Sarracénusoknak mondgyátok Magatok,
Mintt ha Sára vólna tŷ Nemes Anyatok :
De ti Fattyak vagytok,
Oh ti Pogány Latrok.
Ágárhoz tarcsatok. *Gen. 16 : 2.*
10. Ird-fel ezt elmédben A törvénytelen Ágy,
Jó fzerencséfsket e' Világon meg hágy,
Ágári Ágy hogy lagy,
Azért akar ki vagy
Ebben nékem ne adgy
11. Bóldisár Királynak éltében Dániél,
Szörnyű Almott láta, kinn-is cfak ne[m] dül el ;
De hamar még kéll-fel,
Vagyon dolga Éjjel,
Oroflán 's-Medvével.
12. Oroszlán' az edgyik, igen erős állatt ;
Mellyél de Kicsoda ? a ki szemben fzállhatt,
vagy Ellene álhatt,
Chaldiai falatt,
Nagy vala Égh alatt.
13. Medve Kölyök lészen a' látásban másik,
Három oldal-tetem foga között látezik ;
Dárius az Edgyik ;
Artaxerxes téczik ;
Cyrus az Harmadik.
14. Azután ihon jönn edgy tarka szép Párdúc,
Melly szörnyű kegyetlen, hogy || elötte nem fúcz,
6. l. Czelodra miglen júcz,
Nagy Sándor vala Ez,
Kitt ezeken meg-túcz.
15. Negyediknél vagyon igen erős vas Fog,
Rettenetes Fene, nem valami ág, bog :
Valamit eő meg-fog,
Nála minden ropog,
Nyeldekli, hogy kákogh.
16. Bellyegül van nála edgy tettetes szarú,
Többi között magas fenn áll mint a' Darú,
Nem árt néki a fzu,
Mert sokáig tartó,
S-vann lábán Vas Szarú.

17. Ezzel tapodtatik régtől fogva sok Sz[ent].
Török Soldgya ám ez, fegyvere verrel kentt,
Eleffen-is meg-fentt,
Sokszor Hazádra mentt;
Hogy kele Mahúmetth.
18. Ezer, Kétt, Száz, Eötven, Elztendőben éppen,
Hogy Innoczencius uralkodnék fze[k]b[en],
Lón e' terjedéfben,
Mert vala csak keffen,
Mint Duna kezdetbenn.
19. Hamar hatalmazék, mintt Testen Fene-feb,
Melly az Embert rágja, miként dühödött Eb,
Kárt-tévő mintt Veréb,
Eméltő molly Neked,
Csak rongál az ag-Eb. *Hos. 12: 15. (így)* |
7. l. 20. Meg-vevé Elsőben nagy Conftántzi-Nápolyt,
'A Görög Tudomány mellyben ékefsen folyt,
Hinte ott nagy Konkolyt,
Lába alá Sámolyt,
Ott tön a' Véren-folyt. *A. 1, 4, 53. [= 1453.]*
21. Hetven Iga-Barom voná edgy Álgújátt,
Mellyel meg-löveté Bizántium falát,
Sok Görög ott fogátt:
El-hagyá záfzlójátt,
Halni hagyá magátt. *Eod[em] Anno.*
22. Negy, Száz, Ezer, Ember vala Mahúmettel,
De Ez-is elegyes fok féle Nemzettel,
Végre néki mi kel,
meg-vevé fegyverrel,
Csafzárt fikkafztá-el.
23. Szájátt osztán tátá Izép Pannoniára,
Fel-köté a' Kardgyátt Magyarok kárára,
Hunyadi-Jánosra,
Ki éllenek harczra,
Hufzo[n]negyfzer jára.
24. Oh Szegény Magyarok! Hol van a' régi Jó?
Budátt Hazatokatt birja az áruló,
Kereftzyén vért-ontó,
Nem lón ki el-bontó;
Mert Iften a' Rontó.
8. l. 25. Magyarok Iftene! Nagy Hatalmas | Felség! |
'A Kitt be nem foghatt ama nagy kerék Égh;
Semminémű mélység,
Haragod miért Ég,
Jay!!! Izány-meg edgyfzer mégh.
26. Wilági Korona bizony Te-Tüled függh,
Kínek tetejéb[en] fok véres fegyver csügh;
Oh ki foknak csak nyűg,
Íráfban ugy nézzük; *Da:*
Te adod azt érttyük. *Dan. 4: 12.*

27. 'A mý Nemzetünknek Te rendeltél Határtt
Fénlő Gyertyádnakis bizonyos erős Zárt:
Ha nem teczünk mindgyárt,
Még a' fzuányogis ártt,
Mert mý tettünk nagy kárt. *Act. 17:16. Tit. 4:5.*
28. Kétt Ezer-fzer való Száz Ezer a' Török;
Ez csak azt kiálttya, senkinek nem türök,
Mindent ofzve török,
Keserü mintt bürök,
Ki kezében örök.
29. Im nem érnek immár Fiaink Ember kort,
Iften Itéleti menten hozza a' Tort,
Eönti a' Veres Bort,
Etett velünk Húnyort,
Végre koftolunk port.
30. Nandor Fejér Várnak meg-vétele méreg;
Oh igaz magyar Vér, f-el-vettetett fereg!
Mondgyad hogy kesereg,
Ez a' kicfiny fereg;
Mert orfzága üreg. *A. D. 1, 5, 21. [= 1521.]*
9. l. 31. 'A ki ezt meg-fzállá, harmad-fél Száz Ezer,
Kis Magyar Orfzágbán nagy kárt tehett edgyfzer,
Szulimani fegyver,
Nyilván rajtad a' fzer:
Ez a' Magyarí vér.
32. 'A Mohacs mezején veré meg a' Lajost;
Mert Hufzon negy Ezer Embere van csak most:
Azert fzaadon fofzt,
Kegyetlenségett ofzt,
Nem Buzátt, csak vad-rost. *A: D. 1526.*
33. Grátiát nyer hogy már fzegény edgyügyü Pécs,
Kiknek meg efküfzik; de Hitt felöl így ércs;
Azt mondgya: hogy meg-sércs,
Te Porofzoló Eökett, (így)
S-az után bár ne féles.
34. Ettől lön meg-fzálvá amaz erős Szigetth,
Kinek környékéb[en] Táborá csak égett,
Zrenyi Miklós Löttett,
Harmad fel Száz Ezer
Törökb[en] kárt-tétett. *Anno. D. 1566.*
35. Végre rontá a' Várt febefsen égő Tüz,
Melly fok Vitéz-ségett csak edgymás mellé füz,
S-a Várbúl úgy ki üz,
Rútt fzőrnyü dögös büz,
Hogy Vitezekett sücz.¹ (így)

¹ Kálmán F. közl. *dörgös* tűz, és — *szüz*! Ez utóbbit így magyarázza: szívez, (!) félemlít, szíveiket elfogja, szorítja.

36. Eger Várát rontá harmadik Mahumetth,
Mondgyad fzegény Magyar: Ki vájad fzememett
Ki vüd a fzivemett,
Hogy jajra ügyemett,
Jútatád (ügyemett) Földemett. |
10. l. 37. Miért miveled ezt? Oh Mennyei Nagy Ur!
Hogy e' csunya Nemzett Hazánkbül így ki túr,
Lábával tapod s-gyúr,
Szivünk[en] ugyan fúr,
Sok Javainkban csak Fúr.
38. Nyilván edgyik oka Az, hogy mi Kezünk reft,
Az Imádkozásban csak ugya[n] azon teft,
Ritkaság minkett feft,
Sokszor próbáltuk ezt,
Mikor ittunk edgyeft. *Exod. 37: ||* :
39. Hátt te hol vagy mostan Istenes Szent Szombatt,
Melly napnál mi fzivünk tartott még nagyobbath:
Szenteltünk-is jobbat,
Addig jártunk útatt,
Im a' tűz fel Lobbant. *Lev. 26: 34, 35.*
40. 'A fok Prædikállás vólt előttünk Tréfa,
Süvölte a' Biró, s-el-jüve Múfzla-Fa, (igy)
Ránk düle a' nagy Fa,
Ezt az Isten mondgya:
Piruly hátt meg Pophá. *Gen. 19:14. Esa. 5:26, 27. Matt. 3:10.*
41. 'A Világosságban vakoskodtunk mint vak,
Be-huntúk fzemünkett, f-ügy tapogadtunk cfak,
Voltunk néma Alak,
Nem mozgott az Ajak
Jóra; Kiért Harag. *Joh. 3: 19. Hos. 7: 9.*
11. 42. Wram Jó Nagy Isten! mý Orfzágunk melly őfz,
Sok keferü mérgett ez elle[n] nem Edgy | főz
Jajjal sürü mint gőz,
Romláfunkba[n] kérünk,
Hogy minkett meg előzz.
43. Sorfünk arra juta mint el-vetett Peljva,
Nevett Edom Fia, csak meg vagyunk halva,
Mint kis Gyermekek fulva,
Ugyan talpon-álva,
Lészünk majd ki-múlva. *Lam¹: 3: 44. Hos. 13: 13.*
44. Ennek nagyobb oka, hogy a' fok fziv nem edgy,
Minden, Valláft mozgat, ezen megh-csendeszedgy,
S-érette meg ne fedgy:
Vagyon fok mérges Begy
(Illyett fzivédben fzedgy)

¹ A. m. Jeremiás siralma.

45. Noha természeti Ellenség a' Pogány,
Mind nékem, s-mind néked; Legyen e' Tudomány;
Illye[n] dolgozt meg-bány!
Minkett ofztán meg-fzány,
s- Effélékett meg-bány.
46. Nemzeted Romlásátt nevetni nagy vétek,
Noha Ez előtted minden-nap fris étek,
El-jő még a' Péntek,
Fenn a' Nap hidgyétek,
Ti kaczagó Lelkek, *Psal. 137 : 1.*
47. Esautt—Jacóbott nevele edgy Atya;
De meg neveté ezt Istentelen Báltya;
Esaú Rajzattya;
Azért Isten bottya
Reá lön bocsátva. *Gen. 25.*
12. 1. 48. Jeremiásnál van most a' mérges Pobár, |
Te Reád köfzönte, Te is igyál immár
(Seu. *Id meg teis immár.*)
Ofzta[n] okádgyál bár,
Füledett nyittya kár,
Ha el-jön a' Tatár.
49. Mi nem néz eő Vallást bizonyofsan meg hid,
Rabbal telik ő meg, azt mondgya a Dávid,
Ezt jól fzivedben ird:
Hogy tudgyák Gyermekid;
Mitt mondtak Elejd. *Psal. 44 : 13.*
50. Bár köztéd, f-közötte lenne vetett úgy Frigy,
Bátra[n] hogy fzólnál: Bizony léfzen így, f-igy,
Mégis néki ne hidgy,
Meg-tréfál eő emigy,
Ambar Aranyatt vigy.
51. Az afzfzú-Fa mellett láttam éget a' nyers,
Nalad van Probálva ez a keferves Vers;
Ur I[ste]n ha megverfz!
Lefzen e' ofztán ez?
Mellytül csak moft féltecz.
52. A Jészus Vérével keresett Magyar Vér!
'A Kerefztyeni Név tudom hozzátok fér,
Ugyé? hogy igen fér,
'A mennyei Kenyér,
Mocskolása míg ér.
53. Tüddé, melly becestelen Pogánynál a' Chriftús:
Bizony nincse[n] ennél ő hozzá igaz Jús;
Bátor Ettül el-fúfs:
Ne legye[n] fzived búss;
vagy Lelkeden nagy Gús. |
13. 1. 54. 'A ki ezt nem tudgya Atyátt a' nem ifmér;
Nem léfzen ám annál Menyörzági nagy Bér,
Csak kárhozatra tér,
Eördögök közt elfér,
Kegyelmetis nem nyér.

55. Ki oltalmazná ezt kerefztyenek közzül,
 Ennek szerelmehez s-vallyo[n] ki Lelke fül:
 Hald-meg ezt Magyar Füll:
 Meleg Vér így meg-hül,
 Nemzeteden kívül.
56. Vajki fokfzor van Ez Oh Hatalmas Iften!
 'A Lelki-Ismérett nagy bizonytság itten,
 Ketten, hárman, s-négyen,
 Tanácskozunk ezen,
 Romláfunk hogy legyen.
57. Mennyen-ki (így szólunk) közülünk e' Tanács:
 Vefzfzen-el E' Nemzett: s-nofza csak rajta fzánc;
 Kevés mondgya: Ne báncs.
 Mind[en] Javátúl háncs,
 f- Rabságtúl meg ne ráncs.
58. Edgyütt vagyon Edöm, s- a' gonosz Ifmaël;
 Moab: Agarénús: Gélálíca,¹ nézd-el, *Psal. 83: 6, 7, 8.*
 Tirúsbellekkel,
 Az ártatlan Abel,
 Eöletik Ezekkel.
59. Ezek mellett vagyon a' meg-csaló Afsúr;
 Csak nagy alattomba[n] magátt adta Tárfül:
 Haragjában dül, füll;
 Bánnya mind el nem hüll,
 'A fzegény Magyar túll. |
14. 1. 60. Ám lássad te dolgod, ha Iftentül nem félfsz,
 Miért vann az, hogy Te az Egre fel nem néfsz,
 Sok Praktikákatt tész:
 Teis még Porrá léfsz,
 Mert föld elnyelni kéfsz.
61. Megh-vakit az Iften, ne bánthasd a' Lótotth:
 Csak femmire becfül, mint el-vetett Tótott,
 Vagy edgy rongyos föltott:
 Mert cfúfolod Sz: Jóbbot,
 Hogy eddig kinlódott. *Gen. 19. · || · Job. 42: 2.*
62. Hogy többbe Dávidott ne kergesse[n] Saul,
 Módott talál Ifte[n] ama Palotábúl,
 Magas szép Házábúl,
 Rabsachétt, azontúl,
 Fogja Zaboláftúl. *1 Sam. 23: 26, 27, 28. Esa. 37: 29.*
63. Azt miveli Veled, hogy te nehéz kő légy,
 Ellenfégid meg-roncsd, valamelly felé mégy,
 Pufztitáft nagyott tégy,
 Nagy becsülletett végy,
 Mondgya ezt nem csak négy. *Zach. 13: 3.*

¹ Javitással.

64. Semmi tanács nem fogh a' Nagy Isten ellen,
 Ám tellyes Elmédett bocsásd-is meg méllyen,
 Nincs tüled ki féllyen,
 Elötted fel-kellyen;
 Mert üll magas Helyen. *Prov. 21:30.*
15. l. 65. Csak meg nevelt Téged mikor Te Igált-vonfz,
 Chriftús ártáfára nagy fokfzoris megh |gyonfz,
 Szörnyű tüzett rád vonfz,
 El esik tüled koncz,
 Bár haragod ki oncs. *Psal. 2. 3, 4.*
66. Lelkedett hátt kérem a' Magyarat ne gyűlöld;
 Mert Téged is bé-fog, még három fingni föld,
 Piros orcád lefz Zöld,
 El-hágy e' földi Vöd,
 Mert nincs tartó-Eröd.
67. Atok alá rekett ama regi Méros,
 Hogy fegyvert nem fogott Sidok mellett, vólt Rofz,
 Más harezol, f-ö boroz,
 Felelmes mint orofz,
 Ugy fút ugyan poroz. *Jud. 5:23.*
68. Ne bánnyad? had fzóllyak edgyett Jó Magyar Vér!
 Szívét kiért adta a' Chriftusi nagy Bér;
 Mert Lelkem igen fér,
 Hogy Pogányra nem tér —
 Kardod, im Urad Kér.
69. Láfsad, ha te halgacz! De el-jő az Idő,
 'A fza baduláfra fzész kedves Efstendő,
 Máfunnan jön-be Eő,
 Akkor esik rád kő;
 Mert Isten átka bö. *E[ph. 4:14. Matt. 21:44.*
70. Magyar Keresztyénnek nem kell nézni Vallást;
 Mert Világ végeig láciz csak mind hasonlást,
 Ne nézd rútul edgymást;
 Az ellen Kard fogást,
 Tilt Isten fok fosztást. *1 Cor. 11:4: v. 11. Matth. 13:29.*
71. Lelki-Ismereten ne Uralkodgy Ember?!
 Mert ugy meg-bántatik I[ste]ni igaz Per,
 Végre rád jűtt a' fzer;
 Oftora sok Ezer,
 S-meg-vér Tegyed edgyfzer. *2 Cor. 1:24: † 2:4.*
16. l. 72. Nem használ a' néked, Compelle intrare,
 Mert értelme annak: Verbum prædicare,
 Ezt azért jól Cave;
 Mert kinod lefz Grave,
 S örökkén-való væ! *Matt:22:5. Maldon. in Matth. 22. 2.*
 [Pag. 459.]
73. Sz: Jacabbal kérlek! vakjában ne búzogj,
 Kik veled nincsenek ellenek ne lobogj,
 Rájok gonofzt ne fogj,
 Alattomb[an] ne fűgj,
 Igazságott ne dúgj. *Rom. 1:18.*

74. Kettőért kell néked ki vonnod a' fegyvert,
Nemzeted az edgyik, melly Pogánytul megvert,
S-Rutol vér[en] kevert,
Csak visel hevedert,
Mint Ló, ki meg-hevert. *2 Sam. 10:12.*
75. Másik ok indincson (így) az el-púszult orfzág,
Édes Lakta-Földed: Oh fellyeb mikor hág;
Kitt foh Ezer sujt s rág,
Ebben mindent csak vág,
a' Tatár Pogányságh.
76. Ennek neve annyi mintt nagy mélységes Hely,
Hol Lelkek kinlodnak Pokolbéli nagy Kely, (így)
Menségett bár itt Lelj,
Bűneidbül fel-kely;
Mert e' Izörnyű metély (így *métely helyett*).
77. Wőnek eredetett hideg Scythiábül,
Ki jővének végre e' Pogány Orfzágbül:
Magyarfágott Rabül,
Már birja Jobbágyúl,
Ki miatt húlton hüll. |
17. 1. 78. Földének határa, a nagy Tanais Viz;
Melly a' Magyar Izájnak nem igen frifses iz,
Rabja nem hufz s-nem Tiz,
E' jó fzemmel nem néz;
de korbácsolni kéfz. *Herecl. lib. 4.*
79. Irják, hogy fenn-álva foha nem vizellik,
Es így Kerefztyentül ebbenis kíválik,
Hitekett meg-fzegik,
Hogy ezt el-hid illik;
Mert közötted láczik. *Munster: de Reb. Turc: Pag. 1060.*
80. Szörnyű csudálatos köztők az házaffág,
Csak az Annyok, Hugok, tülők tilalmafság,
Adatott szabadság,
Leányokon kivül,
Mindennél Társaság.
81. Három Esztendeig edgy Batthás névű Chám,
Rontá ez Országott nem kevés Tatár fzám;
Hid-el a'mitt mond fzám,
Teis érzed ezt lám,
Iment-is mutatám. *Anno Gra[ti]æ. 1173.*
82. Csak emberi füllel tellék-meg három Kád,
Kit Brafzló Vidéke e' Vad Ebnek bé ádd
Itt magad mutatád,
Vitéz, hogy vagy mondád,
Világra bocsátád.
83. Magius Chám vala második Porofzló,
Eött fzaz Ezer néppel Magyarot el prædáló,
Sokatt duló s-folzló,
S-a Prædált el-olztó,
Rabokatt fonnyafztó. *Anno D. 1253. |*

18. 1. 84. Tudgya Támbérdámes melly felé vagyó[n] Húfzt,
Véren fútó Tolvaj, neki nem kell csak nyúfzt,
Kitt hol ér mind megfofzt,
Fertelmeffégett ofzt,
Magyarországban móft. *A. 1594.*
85. Ezer Hat fáz főlött te Nyolczvan, és ötven,
Hogy jüvél előmben, mint egy Leány régen,
Attya elejben,
Ne öly meg fzivemben.
Ha lehatt végiglen. *Jud. 11. : 35.*
86. 'A Púztában mégyek Vallyon s-ki hiv vízfza,
Csak magamnak ülök Könyvem foly mintt Tifza,
Még a' Föld fem ízfza :
Ha a' Tatár nyúzza,
Ez a' magyar gyáfzfa. *Jer. 9 : 2. Jer. 13 : 17.*
87. Addig mondá Isten : Rád jön az ellenség;
Hazúdni mert nem tud : 'E mennyei Felség,
Rettenetes fzukség.
Vallyo[n] f-több van é még,
Haragfzik ránk az Egh. *Lev. 28 : 48, 49, 50.*
88. El-jöve a' Tatár mint a' röpülő Sas;
Mert az Iste[n] ellen vala fok meg-tölt has;
Búzával tellyes Kas :
Igája mint a' Vas,
Nem lön, hogy meg-álhafs. *Ibid. 47.*
89. Nem becsüllé híszem a Tifzteletes Vént,
Maga írva nézték Egen láczó nap fényt :
Tékozló Fiuként,
Köti Magyar, fzegényt,
Mint cfomób[an] Kőmént. |
19. 1. 90. Oh melly kegyetlenül meg-rontaték fok füz,
Fel-lobbant haragod Uram neked ; mert Tüz ;
Orfzágunkból kiűfz.
Vóltunk csak mint rut büz,
Pogány-is azért füz. *Lam. 5 : 11.*
91. Oh melly keservesen írta nagy sok Ráchel ;
Tatárt kéri fzörnyen, Jó Uram ne vid el ?
Ez edgyemet vérrel,
Ne fogyasd el éhvel,
Nyíllal, s-tellyes kézel. *Matt. 1 : 18.*
92. De megh-dühött Tatár femmire meg nem fzánn,
'A fok Csöcsömökett veri által a' fán ?
Haragfzik mint Hámán,
Nyíllát által hafán,
Lövi fertelmes Chám. *E/th.*
93. Néhol Gyermekekett mind edgyüvé gyűjti,
'A rutt Békás Tóban fereggel bé-veri,
Táborált rá üzi :
Magyar Ki ezt nézi,
Csak a' melljét veri.

94. Igy fázol: Jaj jaj Uram! el-jött már a — végünk,
Bizony homály fogta bé, szép, fényes Egünk,
Ezennel meg égünk,
Hogy Tatár Rabja lőnk,
Mert im nagy vétkest tőnk. *Lam. 4: 18.*
45. Nofza! állatok-meg mellettünk, lálsatok:
Oh ne légyen néktek a' kik ezt halljátok;
Vane már olly átok,
Melly fázalla reátok,
Sirva Csudálljátok. *Lam. 1: 12, 13.*
20. l. 96. Az Ezer Hatt Százban, s-Nyolczvan Harmadikban,
Nagy változás ímétt lon Magyar Országban,
Alsó Styriáb[an]
Bécs Tartományáb[an],
Az Imperiumban.
97. Mert el-fel jöve Ránk fok Török, és Tatár,
Szulimáni Házbúl, mint röpülő madár,
Melly miatt fzőrnyű kár,
Esék Magyarb[an] már,
Hid el bizonyal bár.
98. Sok Ezer Magyarink Rabságra vitettek,
Nemellyek közülünk fegyverre estenek;
Meg-fzeplőffittettek,
Sok szép gyenge fzüzek;
Végre meg-őlettek.
99. Azon föllyül ismétt fzőrnyű égetéfsel,
Mý Lakó-Helyeink, nagy földön mind tüzel,
Tatári fzel-Vézfzel,
Rútt Kegyetlenséggel,
Földig rontattak ell.
100. Melly pusztulás miatt I[ste]nnek Nájjai,
El-fzéllyettek mezfze eő Kedves Juhai,
Lelki-Tanitói,
'A Föld púfztán üli,
Innepét fzenteli.
101. Ennek mi lőn oka? 'A nagy Kegyetlenség,
Edgymás között való fok Egyenetlenség,
üldözés, s-Irigység;
Melly miatt vezteflégh,
Következek Inség. |
21. l. 102. Nem tūrhetre tovább, hidgyed, el az I[ste]n,
'A fok ártatlan vért, mely történt fok izben,
Hivek feregében,
Szörnyű üldözésben,
Melly juthatt Efzedben.
103. Ha ezzel nem jobbsz, többet várj ez utá[n],
Mert vagyon több Korbács, I[ste]nnek hatalmán:
Ha indul Szulimánn,
Kit I[ste]n hoz méltá[n]
Láss Dolgodhoz ofztánn.

104. Javallom azt néktek Magyar Keresztyének,
Bőjtöléssel hamar I[ste]nhez térjetek,
Csak Eöttet féllýetek,
Lefz Eörzö Vezértek,
Ha jön Ellenségtek.
105. Azért minden Ember magát meg-jobbicsa,
'A mi kevés van még, Iftenét fzolgálya :
Hogy I[ste]n oftora,
ne fzállyon Réája,
s-Romlott Hazájára.
106. Hidgyétek Kegyelmes léfzen eő Felsége,
Mindnyájjan Tinéktek : s-Ellenség Vefztére,
Erött, f-fegyvert Kézben,
Diadalmatt Végre,
Add néktek mindenb[en].
107. Im tűzett bocsáta az Ur Csomtaimra, [így]
Jutata Engemet rettenetes Búra ;
Már csak Jaygatáfra ;
Békótt Lábaimra,
Vete az Égh Ura.
108. Csak púsztan áll immár a nyomorúlt Sýo[n],
Baráti útállýák, fzívek Töle el-vönn ;
Mert magyar Vér nincs honn,
Tűzön, vize[n], Válfzon,
vitetik Pórázon.
109. Oh Vajha még edgyfzer ! kedvet találának,
Tatár fogságáb[an] a' fzegény magyarok,
Ne rongálná Urok ;
Elmemb[en] E' forog :
Fordúlna meg Sorfok. 2 Cronic : 30 : 9. : || : |
22. l. 110. Oh ha meg fzünnék már a' Nagy I[ste]n keze
'A fok méreg után jőne édes méze !
Vallyon s-mikor lefz E,
De látom e' mezfíze,
Mert kinek van efze. Esa. 5 : 35. Tör. 32 : 19. 2. Sam. 21 : 17.
111. Szánlak ! bizony fzánlak ! Magyar Szövétnék !
Jó Kegyelmes Uram, hogy így meg ejtenek ?
Frigy ellen mit tőnek,
Verünkön nőtt Ebek,
Rontóink mint lőnek. 2. Sam. 21. 17. Tör. 32 : 19.
112. Hogy főtétedék-meg Oh I[ste]nem a' Nap !
Mint áldgya az övett amaz igaz Fő Pap ;
Vraknak Törvényt fzabb.
'E mikor arczúl csap,
Lefz minden olly mint Rab.
113. Tedd fzádra Kezedett, mert Lelked jól vagyon,
Mivelte ezt ezért, Téged el ne hadgyon :
Más orfzágott adgyon,
Bár ezt ne bánd nagyon,
Szíved ne fohajson.

114. Eleg az: Hogy I[ste]n Legitimè fel-kent,
Nyilvá[n] ne[m] tudhatom, hogy lehecztül mentt,
El-hidgye minden Szent,
Nincs itt olly foga fentt,
Ki ne tudná Ezent.
115. Tanullyn itt minden, Török[ne]k ne hidgyen,
Mint Iftent ugy tarttya; olly mondás ne légyen,
Effele rútt szégyen,
Bizodalma méllyen,
Az Iften[en] Légyen. |
23. l. 116. E' Romlás okának ki ki magadatt tudd,
Keserves Eneked az után ofztá[n] fújd,
Talam meg-fzúnik búd,
Ellened hozott Rúd,
Megh-hal emefztő fűd.
117. Szokása I[ste]nnek, hogy mindgyárt ki ne[m] tép,
Ha hozzája meg-tér, az Hálá-adatlan Nép,
Hald befzedett melly fzeép.
Le-fzáll fel-húzott csép,
Elledgy-meg hát bús Lép.
118. Oh melly jól jár Vram, a' Ki mosta[n] megh-hal.
Szörnyű káromkodáft Pogánytul mert ne[m] hall,
Edgy Idvözitött vall,
Nem fir Ejjel nappal;
Véle a' Jó Angyal.
119. Most ha fzedem húnyik ám bator azt ne bánd,
Feleségedetis Gyermekekkel ne fzánd,
Panafziddal ne hánd,
Iften rád vigyázánd,
Ha a' Földnek adánd.
120. Mert nyukfzik ott nyilván a' keserves Fogoly:
Viga[n] hátt Halálnak Te-is csak még hodoly'
Mert itt Tartó Sámoly,
Jay bizony nincse[n] olly:
Semmit hát ne Napoly!
121. 'A Kikett te kedvelsz oh Uram hozád vedd,
Tél előtt Gyümölesöd a' Fájárul be-fzedd,
Rejteked[en] bé-tedd,
ugy ofztá[n] nem fzenved,
Tatár között Néped. |
24. l. 122. Sodomábúl vigy-ki Angyal fogja Kezem,
Vtólsó Romlásátt Hazámnak ne nezzem.
Ot meg-nyugodcz híze[m]:
Foháfkodva téfze[m]!
Ezeket Iftenem! *Gen. 19:16.*
123. Mig töb bűnünk jön-el, temesd el Jóiást,
Kőzikláb[an] rejts el Mojséft, és Abdiáft:
Ne láthatsak Rabláft
Nemzetünk[en] még máft,
Jajjos, keferves Gyáfzt. 2. *Reg. 22., 26. Exod. 33:22.*

124. Üldözést Hitemnek Kérlek hogy ne engedgy,
Hánkodó Habokatt Tieidért meg-fedgy,
Velem jól cselekedgy,
Lám Irgalmad mint Hegy,
Óltalommal elegy. *Psal. 26 : 17. Mat. 8 : 26.*
125. Pogány Birtokában hidgyed hamar lefz Vég,
Nem tart addig ám Ez miglen a' kerek Egh,
Mággog meg-romol még,
Magyar olzta[n] nem még [*Seu : ne[m]ég*]
S-több egyéb Nemzecség.
126. Ideig, s-időig, s még félig bocsátta,
Reánk a' Nagy Isten e' rútt Népet adta,
Verni Magyarat hadgyta ;
De mivel sajáttya,
Még végre meg-fzánnya. *Dan. 7 : 25.*
127. E' Romlástúl Wram ! Sz : Karod fel-végyen !
Kiért hálá-Adást mý Ajakunk tégyen,
Neved áldott légyen ;
Minkett illett fzegyen ;
Téged Jószág Amenn !

3. (3.)

26. 1.

Karácsoni ének.

1. Syon áldgyad Uradatt,
Mennyei Királyodatt,
Christus Edes Váltodatt,
Gyógyító Orvosodatt ;
El-jött már Idvösségünk,
Méltó hátt örvendeznünk,
Szerelmes Jésusunknak.
2. Mert ma Isten kegyelme,
Mélységes Bölcsfelsege,
Emberekhez nagy Kedve,
Jelenék Dicsőffége. El : || :
3. Eő a Noë Galambja,
Ki olaj-ágatt hozza,
Mellynek drága illattya,
Lön Lelkünknek Flaftroma. El.
4. Eő Aronnak Vefzfzeje,
Ki-újjúlt Csemetéje,
Mellynek még értt Gyümölcsse (Fugéje)
Lön Lelkünk Eltetője : El : || :
5. Eő Amaz Hajnal Csillag,
Ki fugárrival villag,
Nékünk Idvőffég ragyag,
Orditt Pokoli Lovag. El : || :
6. Eő Jácob Lajtorjája,
Egek[ne]k Garádicsa ;
(Lelkünknek) Vtünknek Mennyorfzágra,
Csak Eő Igazgatója. El : || :

7. Legyen örök Dicsőség,
 Az Atyá[n]k ki Fölség,
 A Fiúnak Tifzteffég,
 Sz: Leleknek edgy hívseg:
 El-jött mar Idvossegünk. &c.

4. (5.)

41. 1.

CANTIO Natalis.

1. Diczföffégh légyen Menyben az Istennek,
 Békeféség Földön lakó Embereknek,
 Kik jó életben itt e' föld[ön] élnek,
 Már örvendgyenek;

42. 1.

2. Esaiásnak mert bé-töltt mondása, |
 Szüztől születék Világ Meg-Váltója,
 Szegény Ádámra Ki örömött hozta,
 Kint a' Sátánra.
3. Eörvendeznek most[t] az Angyalok Menyben,
 'A Szuz Maria Josephel fziweb[en],
 Christus Jéfúsnak el-jövéfén testben,
 Eörvendez mind[en].
4. Mi-is Ez Vrnak mondgyunk Dicséretet,
 Születésével ki minkett meg mentett,
 Pokol Torkából Életre vezérlett,
 Kedvéb[en] be-vett.
5. Oh Áldott JESVS! csak Téged dicsérjen,
 'A mi Ajakunk Allelujátt Zöngjen;
 Néked Hosánna Föld[ön] és a menyben
 Mondaffék; Amen!

5. (7.)

89. 1.

CANTIO Elegans.

1. Okofsan a' Dávid mutattja időnkett,
 Életünkre fziámlalt Hetven Efstendönkett,
 'A romlott Termézfett mellyben eméftt minkett;
 De meg-határozta Iften Életünkett.
2. Mindennek Ideje vagyon Életében.
 Születés, és Halál lefznek idejekben,
 Sirás és nevetés folynak el Rendekb[en].
 Bölcs Salomon mondgya minékünk Könyvében.
3. Ne feletkezzél el Ember életedről,
 Gondolkodgyál inkább te Esztendeidről.
 Hány Hetett, s- Efstendött múltattál idődről;
 Mert fziámott kell adnod hidgyed mindenekről. |

90. 1.

4. E' világra jöttél tudod nyavalyával,¹
 Szállottál e' Földre fzikatlan fíráffal,
 Nevelkedett Idöd nagy fok változáffal.
 Mintt Solon jelenti Tiz Hétt-fziámláláffal.

¹ Eredetileg: Jöttél e' világra tudod nyavalyával.

5. 'A te életednek első Heted Réfze,
Gyenge fogaidatt fzádbúl ki-fzedette;
És más úy fogakkal meg-erőffittette,
Fejeden Hajadatt néked neveltette. *Anni 7.*
6. Tanulhac azután akár mitt-is kő[n]nyen,
Gyermek másod Heted Elztendőd el-telvén,
Meg-teczek az útá[n] mi Léfz Jövendőben,
Noha kegyes Intés előtted kelletlen. *Anni 14.*
7. El-érkezik osztán harmad Heted tudgyad,
Ki hamar ki-tellik, csak ingyen fem tódhad,
Ször, néked Ajakad, pölyhesiti Állad,
El-mulván kívánod mintt Látod fzepe álmod. *Anni 21.*
91. 1. 8. Mikor negyed Heted Esztendőd érkezik,
Teftedb[en] mind[en] Réfz igen erőffödik,
Iffjúságod akkor előtted virágzik,
Jövendő Erkölcsöd nálad kijelenik. *Anni 28.*
9. Paradicsombéli fzőrzésétt az Isten,
Tellyefiti nálad Eőtöd Hetedikb[en],
Hogy fzepe Gyermékidett nevellyed üledb[en],
Es becsüllettel járj Rád bizott Tifzedben. *Anni 35.*
10. Valamihez kezdesz hatod Hetedikb[en],
Hivatalod fzerint lehecz erőffégb[en],
Szándékod, és Elméd valamire léfze[n],
Magadnak, és másnak fzolgalhac nagy könnyen. *Anni 42.*
11. Sőt heted hetedik igen jó Elztendő,
Kélf-Tanács-adáfra ki léfzen illendő,
Iffjúság hívsagá[n] 'A Léfze[n] bánkodó,
Mind[en] jó Dolgokra léfzen útt-Mutató. *Anni 49.*
92. 1. 12. Ha nyolczad Hetedik Esztendőt el-érhecz,
Régen látott Dolgott könnyen meg-ítélhecz,
Iffjak, Vének között itelhetett (igy) tehecz,
Iffjak előtt Tükör, és jó Pelda lehecz. *Anni 56.*
13. 'A Kilenczed Heted meg-erőtlenedik;
Szód Temerdeksége mert meg-vékonyódik,
Karod nehezzedik, Lábod firban lépik,
Mitt régen túdtál vólt, még nálad tündöklík. *Anni 63.*
14. Bölcsesség, erőfség meg-fzűnik e' végre,
Mikor Elztendőnk jutt Tized *Hetedikre*,
Ha' időnk hofzfzabúl Hetven Elztendőre,
Következik ofztán a' Görbe Vénségre. *Anni 70.*
15. Erőtlen vénségnek nehéz az ő Terhe,
Kinek csak Némellyek jűtnak örömére,
Sokan kíváncz[na]k az hofzfzú Vénségre,
De nem igyekeznek Bűnből ki-térnie. |
93. 1. 16. Nyolczvan Esztendőre nem minden érkezik;
Az-is Némellyektől igen útáltatik;
Másodfzor Gyermekké ez ilyen tétetik,
Mind[en] Dolgaiba[n] igen fogyatkozik.

17. Tekints-meg Ur Isten! mi efsztendeinkett,
Hogy néked szentellyük minden Életünkett,
És szentül érheffük Fejér-Vénségünkett.
Szemeinkre ne vesd mi fok bűneinkett.

18. Dicsértetsél Menyben Teremtő Wr Isten!
Ki Atya: Fiú vagy, az edgy Istenségben;
Adgyad, hogy járhaflunk Tökélleteffégben;
Mennyei Koronátt el-vehessünk; Amen!!!

6. (17.)

147. 1. INVENTIO Antiquorum Doctorum. Mesterféges találmántt olvaflunk
a' Régieknél, a' Szarvas, avagy Czégeres Vétkeknek eredeti
felől. És valaki találta ugya[n] leg-előfzör; de edgy áttallý-
ban nézett Chríftús Urúnknak mondáfára; Holott a' Sátánt
mondgya mind[en] Gonoffag[na]k Találójának okának lenni.

Az Inventio, avagy a Találmány ez:

148. 1. Az Eördög meg-házasodott, és vette Házas Tarsul magának
INIQUITATEM; az az: az HAMISSÁGOT. És | Ettől nemzett Tíz
Leányokatt, mellyeknek Kilenczét bizonyos Rendbéli Embe-
reknek Házasította: a' ettől nemzett Tizedikett pedig nem
adta edgy bizonyos Rendnek; hanem Prostituálta, Bordélyba
helyeztette, kihez minden Rendek férheffenek.

I. Első füzölt Leánya az Eördögnek, SVPERBIA, a' KEVÉLYSÉG,
'A mellyett házasított az Udvari-Rendnek; Mivel-hogy azok
között úrlakodik leg-Czimerelfben a' fris Pompátt üzö Kevély-
ség: noha bizonyára a' füzr Szúkmány, és foltos kontós
alá-is be-férkezik gyakra[n] e' gonofz menyecske a' kevélység.

148. II. Második Leánya az Eördögnek, SIMONIA, az az Szencségekkel
való Kereskedés. Ezt házasította a' Clericusok- | nak, az az:
'A nyirt fejú Papi Rendnek; Mivel-hogy ők az Edgy-Házi
Szencségekett mind kereskedésre fordították; mintt fízinté[n]
régén ama Simon Mágús pénze[n] akarja vala meg-Venni
az Apostoloktól a' Csúda-tételre való erőtt, és hatalmatt,
a'végre, hogy kerefkedheffék véle. Ekképpen cselekefz[ne]k
a' Romai Papok; mert, bűnt Pénzértt bocsátnak meg.
a' Szencségekett penzértt oltzogattyák, Temető-helyett Pénzértt
engednek, Pokolból Pénzértt Szabaditonak, Menyorfzagba
Pénzértt iktattnak. Nagy Complárságott üznek ez arántt az
Idege[n] Atya-Fiak: Cleman[us] azt írja az ő Hiftoriájába[n],
hogy a' Pápa Udvaráb[an] Püfpöki, és Papi tífztckett, annyi
fummá[n] vásárolnak, mellyett némelleyk három-Efsztendeig
való Jövedelmekkel sem érnek-fel. Naucerus Tubingai
Præpott azt írja, hogy Bonifacius Pápa azt vegefzte-vólt,
hogy valakinek a' Romai Udvar Tífztett adna, | fel-efztendei
Jövedelmétt az Apoftali Szék Táár-Házb[an] tartozzék fizetni.
'E félébül gyúl a' Papok kincse; melyrül azt írja Crantzíus,
hogy e'féle adó csak Némett Országban-is fel-mentt Efszten-
dig Nyolczva[n] Ezer Aranyra. Nem csuda tehátt, hogy
ollya[n] Hatalmasok vólta[na]k a' Pápiátt az ő nagy Gaz-
dag kincsekkel. Calixtus Pápa halála útá[n] találtak
a' Táár-Házban Százfzor való Eötven Ezer-Aranyatt.
Bezzeg elvólta ám a' Papság.

III. Harmadik Leánya vólt az ördögnek HYPOCRISIS, azaz: KÉP,
avagy SZINMÚTATÁS. Ezt házasította a' Szerzetes Emberek-
[ne]k, kik külső-képpe[n] nagy alázatofságott, és Szencsé-
gett mutattnak; Belől pedig rakvák mind[en] gonosz indú-

- latokkal; olytatenok, azt mondgya Chrifthus, Uránk Matt. 23:27. Mint a' feftett Koporsók, melyek kívül fzepeknek teczenek; belől pedig rakvák büdöfleggel. |
151. l. IV. *Negyedik* Leánya az ördög[ne]k, RAPINA, azaz: RAGADOZÁS, *Tolvajlás*. Ezt házaitotta a' Katona Rendnek, kik meg nem elegendnek az ő Soldgyokkal; bane[m] a' Szegeny köffégett dúllyák, és fogyattják. &c.: ||:
- V. Eödödik Leánya az Eördögnek vólt, USVRA, az az: WSORA. Ezt adta Feleségül a' KALMÁROKNAK, és Telhetett[e]n Dús Embereknek, Kik edgy Penzekett ha lehetne Százzá, avagy Ezerré tennék.
- VI. Hatodik Leánya vólt az ördög[ne]k MENDACIVUM; az az HAZVSÁG. Es noha minden Ember hazúg a' mintt Sz: Pál szól: Rom: 3:4. Mindazonáltal ezt házaitotta a' Mefter-Ember[ne]k, kik nem [t]alállyák a' bizonyoffa[n] hagyott napott; Hane[m] így szólnak: *Im ma, im holnap; s-ugy tarttyák* szóval az Embereket. |
152. l. VII. Hetedik Leánya az ördögnek PIGRITIA, az az RESTSÉG. Ezt házaitotta a' Dolgattlan Embereknek, kíváltképpen a' féle Nemes Embereknek, kik el-akarják kerülni az [l]ste]nnek amaz átkkált: a *Véres¹ Verétekkel eszed a' te kenyeredett*. Ezt, mondom, el-akarván kerülni, a' fzegény Köffégnek Verétekjével hizakodnak és Törvény felett fanyargattják okett.
- VIII. Nyolczadik Leánya az ördögnek MURMVRATIO az az: *Morgó-lódás, és Zúgolódás*, Ezt házaitotta a' Béres Munkásoknak, Szolgáknak, Szolgálóknak, kikett foha a Csélédes Gazdak, Gazda-Afzfzonyok olly igazá[n] meg ne[m] elégethetnek, hogy ellenek ne zugolodgyanak, és morogjanak. |
153. l. IX. Kilenczedik Leánya az ördögnek, vóltt INIVSTITIA; az az: Igazságtalanságh. Ez [így] adta Feleségül az hamis Biráknak, Törvény-Tévök[ne]k, Prokátorok[na]k, kik avagy Személy-valogatásból, avagy bozfzúságból, avagy Adományért az Igazatt hamifra fordittják; És az ártatlant, Jövevént, Eözveggett, Árvátt ügyökben meg-fogyattkoztattják. &c.
- X. Tizedik Leánya vólt az ördög[ne]k FORNICATIO, azaz: PARÁZNASÁG. Ezt, a' mintt fellyebb-is mondám, Edgy bizonyos Rendnek sem házaitotta; hanem közönfégesse[n] kerefekedik ezzel; mellyhez minden *Udvariak, Papok, Szerzetes emberek, Tolvajok, Kalmárok, Mester Emberek, &c:* Edgy szóval mind[en] Rendekek hozzá férnek, és általa az Eördögnek Vejvé léfznek. |
154. l. E' kerefztyén Ember[ne]k találmánya, a' ki ezt találta, ne[m] illetlen *találmány*, mert bizonyos, hogy mind e' nagy fzarvas vétkeket, a' Pokolbéli Sátán nemzette.
Finis Cum Bono Deo.: ||:

155. l.

7. (18.)

CANTIO Elegans àc Tristífsima.

1. Búban úfzó, gondban habzó Életem!

Kiben mergesedik ferelmem,

Kiértt őfzül, s-majd megh-örjül én Fejem,

Hogy a' bűnnek halmait benne[m] érze[m].

¹ Lapszáján ez a jegyzet van: Nincs a Sz. Íráfba *Véres*, hanem tfak a te Ortzádnak veretékével.

2. Wres képpen, mezitelen maradék;
 Hogy ördögnek szavainak engedék,
 Lelkem-gyötrő vezedelmemre júték,
 Jay a' Bűnnek kötözött Rabja levék. |
156. l. 3. Nékem immár ellenségem az Isten;
 Mert fok gonofzt tettem Törvénye ellen;
 Kiért ada az halálnak Törib[en],
 Hogy kinlódnam végetlen Gyötrelmemben.
4. Égben ható, vérben búzgó bűneim,
 Kik lettetek kegyetlen Porofzlóim,
 Dicsőséges élettől meg-fofztóim,
 Kárhozatra Vezető kívánfágim.
5. Naprol, napra, búsongásom öregbül,
 I[ste]n haragja ellenem tüzesül,
 Döglött Teftem Lelkem elle[n] fel-kéfszül,
 Halált hozó Fegyvere meg-élesül.
6. Bajnokom jaj ő ellene ki léfzen?
 Ha egyedül Lelkemmél ő ne[m] léfze[n],
 Nyilaidnak hamis Targyott nem téfze[n],
 Jay ezentül Lelkemen febett téfzen.
7. Alpis Kigyónak-is az ő mérgénél,
 Gehennának az ő febes Tüzénél,
 157. l. Nehezebbek | Aéthnának ő Hegyénél,
 Bűnnek halmai az Halálnak Törinél.
8. Nyúgvó helyett fegécségett hol lellyek?
 Mindenekett è Föld[ön] bár el-nézzek,
 Tenger vizeib[en] bár bé merüllyek,
 'A Köfzicklák kebelekb[en] nem véfznek.
9. Koporsomnak fetétsége Teftemett,
 Ha el-rejti-is ő én Tetemimett,
 Férges porrá tegyek bár én Teftemett;
 De meg-hozza az Itélet Lelkemett.
10. Oh vezecség! mellyben így én meg-romlék,
 Miként fzedett fzőlő csak úgy maradék,
 Ifte[n] képe mihelt tülem távozek,
 Sok bűnöknek határára én júték.
11. De Te engem nem vezendő Jófzágón,
 Iften! nem Ezűftön fem ne[m] Arányon;
 Hanem Amaz Artatlan Bárányodon,
 Váltottál-meg elég Tétéles Árronn. |
158. l. 12. Ohajtásom tehát kérlek meg-tekincs!
 Isopoddal Lelkemnek febett enyhics,
 Fajdalmimb[an] Jóvóltodért könnyebics;
 Mert fohol te kívüled jobb orvos nincs.
13. Lengedező Sz: Lelked fűvásával,
 Hivesítő Sz: Igéd harmattyával,
 Meg-térítő Kegyelmed szavaival,
 Eöntözzed meg Lelkemett Sz: Mýrtúffal.

14. Élő víznek Kútt-Feje veséimett,
 Elefzfe-meg keseredett fzivemett,
 Meg-útálván én halálos mérgemett,
 Éjjet, nappal, hogy firaffam büneimett.

15. Lépes méznél fokkal édesbnek teczik,
 Ha Teftemtől Lelkem meg-győzttetik,
 Gonofz bñb[en] kedvére förödhetik,
 Itéletről Jay nem-is gondolkodik. |

159. l. 16. Eletemnek ha romlandó Sátorátt;
 El-végezem gyenge Pállya fútásátt,
 Ki-vetem Nyakambul terhes Igájátt,
 Rúházd reám a' Chriftusnak ő Igájátt.

17. Cherúbim Angyalok[na]k ő feregében;
 Saját verén fzerzett örökségemben,
 Viteffem-bé Sz: fzine elejb[en],
 Hogy áldhaffam Eött vég nélkül eörömb[en]. Amen.

9. (19.)

160. l. STRENA, ∞ Uy-Esztendőbéli Ajándék. In Jesu Christo, Dei, &
 Mariae Virginis Vnigeto Salutem; Cujus-Libet Anni novi, &
 Præsentis.

In- } grefsum { Foelix
 Pro- } { Foelici[us]
 E- } { Foelici[us]imu[m] } Præcor.

I. 'A Magyar-Országú Koronás Király Urünk Eö Fölsegének ajándékozom amaz rettenetes Erös Orofzlánt, a' több Fene-Bestiáknak mintt edgy Hatalmas Királyátt: | Es ama' nagy febfességel magaffan fel-röpülő Sas-Keselyütt, az Aërben röpösö több madarak[na]k Királyátt.

161. l.

II. 'A Felséges Koronás Király Urünk utánn lévő Gubernátoroknak, Fejedelmeknek, méltófágos Uraknak, Kapitányoknak, Hadnagyok[na]k, Magiftratúsoknak, és Birák[na]k; Egy fzóval, mind[en] Tifzth[en], Hivatalyb[an], és meltoság[ban] helyhefztetett Becsületes Eör-Álló Uraimék[na]k ajándékozom, ama ferény[en] magára vigyázó Darútt.

III. 'A Szántó-Vető Köz, és Parafzt Rend[ne]k ajándékozom ama munkás Hangyátt.

IV. 'A Kereskedők[ne]k ajándékozom a' Mehec[kétt].

V. 'A Lelki-Páfztorokatt meg-ajándékozom az Ércz-Kigyóval. Mos. 4. libr. Num. 21. cap. |

162. l.

VI. Az (I[ste]n Igéjétt) Halgatoknak ajándékozom a' Szelid Juhott.
 VII. Az Atyák[na]k f-Anyáknak ajándékozom az eö Csirkeit nevelo Tyukott.

VIII. 'A Fiaknak, és a' Leányok[na]k ajándékozom, az ő Annyok fza-vára ferényen fúto Csirkékett.

IX. Az Házas Ferfiaknak, és Alfzonyoknak ajándékozom az Halczion-Madaratt.

X. Az Ifjaknak ajándékozom a' Solymott, a' ki kedves Madár; de rittka és neheze[n] fogattatik-meg.

XI. Az Szüz Leányoknak ajándékozom, az Vnicornift.

XII. Az Eözvegy Alfzonyok[na]k ajándékozom a' köferves özvegy Gerliczétt. |

163. l.

XIII. Az Árváknak ajándékozom a' Phylemülétt.

XIV. 'A Gazdák[na]k ajándékozom a' Pálma-fátt.

XV. 'A Gazda-Alfzfzonymnak ajándékozom a' Tekenyös-Békátt.

XVI. 'A Izzolgáknak, és Izzolgáloknak ajándékozom az ébren aluvó Nyúlátt.

XVII. Az l[ste]n Igéjétt Halgatok[na]k¹, és a' Pœnitentia-Tartoknak ajándékozom a Koronátt.

XVIII. 'A Nem-munkalkodók[na]k ajándékozo[m] a' Pthücskött.

XIX. 'A Iften Igéjétt ne[m] Halgatok[na]k ajándékozom az hittvá[n]
164. l. Szúnyogott. | N. B. De itt efzedb[en] vegyed, a' ki ezekett az
uý Eftzendöbéli Ajándékokatt olvasándod valaha, hogy min-
de[n] ajándék alatt edgy edgy Mifterium, az az: Titok
vagyó[n]; a' mellyett jól kel-meg-magyaráznod, es ne[m]
balképpe[n].

DÉZSI LAJOS.

AMITŐN EMLÉK A MAGYAR NEMZETRE

¹ Lásd fentebb VI. sz. a.